

استاندارد آموروشی های ترویجی

بهداشت و بیماریها

(بیماریهای انگلی)

موضوع :

بیماریهای انگلی خارجی

در کوسفند و بز

معاونت ترویج و مشارکت مردمی

دفتر ترویج

۱۳۷۷

د/۴/۶
۲۶

۱
د
۴
/
۶
ن

انگلهای خارجی موجوداتی هستند که با زندگی در سطح بدن حیوانات سبب بروز عوارض مختلف از جمله کم خونی، لاغری، و نیز ابتلاء به بیماریهای مختلف می شوند. نکته‌هایی که در شناخت و مبارزه با این انگلها حائز اهمیت می باشد این است که موجودات مذکور غالباً ناقل عوامل بیماری هستند یعنی عامل بیماری با زندگی در بدن این انگلها خود را به حیوان میزبان رسانده و سبب بروز بیماری در آن می گردد. معمولاً میزان رخدادهای بیماریهای انگلی با شرایط بهداشتی ارتباط دارد بطوریکه هر جا شرایط بهداشتی کنترل رعایت شود، عوارض ناشی از این انگلها بیشتر می باشد.

معرفی موضوع :

موضعی است آموزشی ترویجی جهت آموزش پرورش دهندگان دام که طی آن با بعضی از بیماریهای انگلی خارجی آشنا شده و روشهای علمی و عملی در زمینه کنترل و پیشگیری از این بیماریها را فرا می گیرند.

اهمیت و ضرورت :

با توجه به افزایش رشد جمعیت و ضرورتی که در تأمین مواد غذایی و پروتئینی وجود دارد باید سعی کرد تا میزان ضایعات و خسارات را در زنجیره تولیدات دامی به حداقل رساند. یک راه کار مهم در این ارتباط می‌تواند شناخت و مبارزه با انگلهای خارجی دام باشد که هر ساله خسارات عظیم اقتصادی را بدنبال دارند خسارات وارده علاوه بر کاهش میزان تولید گوشت و شیر می‌تواند به کاهش کیفیت پوست و چرم را در برگیرد. از طرف دیگر بعضی از بیماریهای انگلی دامها (مثل بیماریهای قارچی پوست) قابل انتقال به انسان بده و به این ترتیب می‌توانند سلامتی انسان و بهداشت جامعه را مورد تهدید قرار دهند.

قدرت تکثیر قابل توجه در بعضی انگلهای خارجی و راههای گوناگونی که می‌تواند سبب جابجائی انگلها و در نتیجه عوامل بیماری‌زا گردد، این نکته را مورد توجه قرار می‌دهد که عدم کنترل و مبارزه با این انگلها تا چه اندازه می‌تواند در گسترش سریع بیماریهای انگلی نقش داشته باشد.

از نظر خسارات اقتصادی نیز دانشمندان استرالیائی ثابت کرده‌اند که در صورت وجود تنها ۵۰ کنه بروفیلوس بر روی بدن

هرگاو در یک گله صد رأسی گوشتی سالانه تا ۴ تن از تولید گوشت آنها کاسته می‌شود.

اهداف آموزشی :

الف - هدف کلی :

افزایش دانش و آگاهی پرورش دهندگان گاو و گاو میش نسبت به روشهای مبارزه با انگلهای خارجی در دام بیماری‌های و کاهش خسارات و افزایش وزن لاشه دام.

ب - اهداف جزئی :

- ۱- افزایش آگاهی و پرورش دهندگان دام و آشنایی با انگلهای خارجی.
- ۲- افزایش آگاهی و پرورش دهندگان دام و آشنایی با گندها، سیکل زندگی آنها، محل مناسب برای زندگی و خسارات اقتصادی ناشی از کنه.
- ۳- افزایش آگاهی و پرورش دهندگان دام با بیماریهای مهمی که از طریق کنه‌ها به دام منتقل می‌شوند.
- ۴- افزایش آگاهی و پرورش دهندگان دامی با جرب‌ها، محل زندگی و علائمی مهم بیماری حاصل از جرب در دام.

- ۵- آشنائی و افزایش آگاهی در ارتباط با «مبارزه» و علائم آن در دام، روشهای جلوگیری از ایجاد آن.
- ۶- افزایش آگاهی و ایجاد مهارت لازم در زمینه روشهای مبارزه با انگلهای خارجی
- ۷- افزایش آگاهی و پرورش دهندگان دامی در زمینه نکات ایمنی و احتیاطات لازم به هنگام سم پاشی.
- ۸- افزایش آگاهی و مهارت دامداران در زمینه مسائل مربوط به حمامهای ضد کنه. سموم مورد استفاده و نحوه استفاده صحیح اوسم.
- ۹- افزایش آگاهی و مهارت دامداران در زمینه نحوه صحیح حمام کردن دام و نکاتی که باید در این زمینه رعایت می کنند.
- ۱۰- افزایش آگاهی و مهارت دامداران در ارتباط با علائم مسئولیت ناشی از بعضی سموم در انسان و دام.

ج- اهداف رفتاری :

فراگیران باید در پایان دوره بتوانند:

- ۱- کنه و محللهای زندگی کنه روی بدن دام و جایگاه آن را تشخیص دهند.
- ۲- بیماریهای مهمی که توسط کنهها به دام منتقل می شوند را

- نام ببرید و نحوه کنترل و پیشگیری از آن را بیان کنند.
- ۳- «مياز» را تعريف كنند و روشهاي پيشگيري از آن را بكار ببرند.
 - ۴- مهارت لازم جهت مبارزه با انگلهاي خارجي در دام را بدست آورند و عمل نمايند.
 - ۵- نحوه استفاده صحيح از حمام ضد كنه و سموم را بدانند و بكار بينند.
 - ۶- نكات ايمني به هنگام كار با سموم را بدانند و آن را بكار بگيرند.
 - ۷- بيماريهاي مهمي كه توسط جربها به دام منتقل مي شوند را نام برده و نحوه کنترل و پيشگيري از آن را بيان كند.
 - ۸- نحوه صحيح حمام كردن دايم و نكاتي را كه بايد در آن رعايت كند بكار بندد.
 - ۹- علائم مسموميت ناشي از سموم ارگانو فسفره و ارگانو كلره را در دام و انسان بدانند.

ویژگیهای فراگیران :

- با توجه به محدود بودن زمان آموزش لازم است افرادی که حداکثر شرایط پذیرش را دارند انتخاب و آموزش داده شوند. بنابراین ویژگیهای اصلی فراگیران عبارت است از :

- حتی الامکان دارای سواد خواندن و نوشتن باشند.
- حداقل دارای ۲۰ و حداکثر ۶۰ سال سن باشند.
- پرورش دهندگان گوسفند و بز باشند.

ویژگیهای آموزشگر:

- نسبت به موضوع تسلط کامل داشته باشند.
- حتی الامکان از افراد بومی و باگوش محلی آشنایی داشته باشد.
- از نظر تحصیلات باید دارای مدرک تحصیلی دکتری یا فوق دیپلم دامپزشکی باشد.
- حتی الامکان آشنا به فنون تدریس و آموزش بزرگسالان باشد.

مدت آموزش:

بطور کلی زمان آموزش برای فراگیران در رابطه با موضوع فوق ۳۱۵ دقیقه پیش بینی شده است. (۲۸۵ دقیقه نظری و ۳۰ دقیقه عملی).

مکان و زمان ارائه آموزش:

الف - مکان:

جهت آموزش فراگیران لازم است مکان در نظر گرفته شده

نزدیک به محل کار فراگیران باشد تا آنها جهت آموزش دیدن مشکلات مربوطه را نداشته باشند. در هر صورت مکان باید شرایط لازم از جمله نور، تهویه مناسب و وسعت کافی به تعداد نفرات شرکت کننده، آرامش و ... را دارا باشد با توصیف‌های فوق یکی از مکانهای زیر پیشنهاد می‌گردد:

- مدرسه روستا
- مسجد روستا
- مرکز ترویجی
- مرکز آموزش جهاد

ب- زمان:

با توجه به شرایط محیطی منطقه و فعالیت‌های فراگیران پیشنهاد می‌گردد استان متناسب با اوقات فراغت فراگیران اقدام به آموزش فوق نماید.

ارزیابی میزان آموخته‌های فراگیران

در هر برنامه آموزشی بمنظور بررسی وضعیت و میزان آموخته‌های فراگیران ارزیابی صورت می‌گیرد. ارزیابی آموخته‌های عملی بصورت انجام عملیات و ارزیابی

آموخته‌های نظری بصورت کتبی صورت می‌گیرد. ارزیابی در دو مرحله صورت می‌گیرد:

۱- ارزیابی قبل از شروع آموزش: آموزشگر برای سنجش دانش و تجارب فراگیران باید براساس سرفصلهای آموزشی فوق بمنظور تعیین رفتار ورودی فراگیران آزمون کتبی یا شفاهی بعمل آورد.

۲- ارزیابی در پایان آموزش: در پایان آموزش آموزشگر برای سنجش آموخته‌های فراگیران براساس سرفصلهای آموزش فوق بمنظور تعیین رفتار حاصل شده در فراگیران آزمون کتبی یا شفاهی بعمل می‌آورد.

تذکر: سئوالات پیوست فقط بعنوان نمونه سؤال توسط تهیه کننده چارچوب طراحی گردیده که آموزشگر ملزم به استفاده از این سئوالات نمی‌باشد.

نمونه سؤالات ارزیابی فراگیران

- ۱- به چه موجوداتی انگل خارجی گفته می‌شود و چرا این موجودات برای دام‌ها مضر هستند؟
- ۲- محل‌های مناسب برای زندگی کنه‌ها در روی بدن دام و جایگاه رانام ببرید؟
- ۳- چندبیماری مهم که توسط کنه‌های گاو منتقل می‌شوند را نام ببرید؟
- ۴- علائم بیماری تیلاریوز در گاو چیست؟ چگونه می‌توان از بروز بیماری پیشگیری کرد؟
- ۵- روش‌های مبارزه با انگل‌های خارجی در دام را نام ببرید؟
- ۶- برای جلوگیری از ایجاد مسمومیت در انسان و دام به هنگام سم‌پاشی یا استفاده از حمام ضدکنه، چه نکاتی را باید رعایت کرد؟
- ۷- در چه شرایطی نمی‌توان از حمام کنه برای دام استفاده کرد؟
- ۸- در ارتباط با نحوه صحیح حمام کردن توضیح دهید؟
- ۹- در ارتباط بانحوه استفاده از سم در حمام ضدکنه چه نکاتی را باید در نظر داشته باشیم؟

جدول الگوی آموزش بیماریهای مربوط به انگل‌های خارجی

در دام (گوسفند و بز)

ردیف	عنوان سرفصل	روش اجرا		روش ارائه مطالب	رسانه‌های آموزشی	لوازم و تجهیزات مورد نیاز
		تلفزی	عملی			
۱	آشنایی با کنه‌ها، اشکال ظاهری، تغذیه کنه‌ها، سیر تکاملی و محل‌های مناسب برای زندگی نحوه بیماری‌زایی و خسارات اقتصادی ناشی از کنه‌ها، فصل انتشار کنه و ارتباط کنه‌ها با انگل‌های خونی	۱۵-		سخنرانی پرسش و پاسخ	۱- وایت برد ۲- فیلم آموزشی ۳- پوستر	
۲	آشنایی با جرب‌های بیماری‌زا در دام (میزبان مناسب، خصوصیات ظاهری، محل‌های مناسب در سطح دام، سیر تکاملی، علائم ناشی از ابتلا به جرب در دام و انسان (بیماری گال))	۳۰-		.	۱ و ۲ و ۳	
۳	آشنایی با نقش بیماری‌زایی جرب‌ها در دام و خسارات اقتصادی ناشی از آن کاهش کیفیت پوست	۲۰-		.	۱ و ۲ و ۳	
۴	آشنایی با شپش‌های بیماری‌زا در دام، میزبان اختصاصی علائم عمومی ناشی از ابتلاء دام به شپش‌های خونخوار و شپش‌های جوئنده محل‌های مناسب برای زندگی در سطح بدن، سیر تکامل و خسارات اقتصادی	۳۰-		.	۱ و ۲ و ۳	
۵	آشنایی با میاز، انواع آن عوامل ایجادکننده میان علائم مهم بیماری در دام مبتلا به میاز، نقش دوپلان در انتقال امراض مختلف در بین دام‌ها، خسارات اقتصادی ناشی از بیماری	۴۵-		.	۱ و ۲ و ۳	
۶	آشنایی با روش‌های مبارزه با انگل‌های خارجی در دام سمپاشی، حمام کنه، گرد، پاشی استفاده از دوش	۲۰-		.	۱ و ۲ و ۳	

جدول الگوی آموزش بیماریهای مربوط به انگل‌های خارجی

در دام

ردیف	عنوان سرفصل	روش اجرا		روش ارائه مطالب	رسانه‌های آموزشی	توزیم و تجهیزات مورد نیاز
		نظری	عملی			
۷	آشنائی با سموم متداول در حمام‌های ضدکنه، نحوه استفاده از این سموم، نحوه صحیح حمام کردن دام‌ها، دام‌هایی که نباید به دلائل مختلف حمام داده شوند	۳۰	۳۰	•	۱ و ۲ و ۳	سموم حمام ضدکنه
۸	نحوه برخورد با پس آب و ضایعات به جای مانده از حمام ضدکنه	۱۵	•	•	۱ و ۲	
۹	آشنائی با اقدامات عمومی برای مبارزه با انگل‌های خارجی دام	۲۰	•	•	۱ و ۲ و ۳	
۱۰	آشنائی با اهمیت رعایت مسائل مربوط به سهرانشی و حمام‌های ضدکنه به جهت جلوگیری از ایجاد سمومیت در دام و انسان	۳۰	•	•	۱ و ۲ و ۳	
۱۱	آشنائی با برخی علائم مهم سمومیت ناشی از سموم ضد کنه در انسان و دام و اقدامات اولیه	۳۰	•	•	۱ و ۲ و ۳	
	جمع ساعت تدریس	۲۸۵	۳۰			